
Taar Ferenc

JÖJJÖN EL A TE ORSZÁGOD

– dráma egy felvonásban –

Szereplők:

GÉZA fejedelem

SAROLT, a felesége

ADALBERT püspök

ISTVÁN herceg

KOPPÁNY herceg

TONUZABA besenyő vezér

AGA sámán

GYULA törzsfő, Sarolt testvére

KALA vitéz

ETE ajtónálló

Idő: 995 júniusa, délelőtti órákban

Helyszín: Géza fejedelem esztergomi palotája

(A fejedelem hálóhelye. Körfüggöny. Középen, elől, keresztben széles kerevet, csergével vagy állati bőrrrel letekarva. Vánkosok. Géza fejedelem félig ül, félig fekszik. Öreg ember már, halála előtt két évvel, ősz hajjal (paróka), mozgásán is látszik, amikor a jelenben játszódik a cselekmény: sáradi, megtört ember. Szép, díszes köntös van rajta. Valahányszor kilép a jelenből, leveszi ősz parókáját, majd, amikor újra visszalép a jelenbe, fölteszi újra. Ezzel is jelezni lehet az idősíkoké váltakozását a darab cselekménye során. Köntöse alatt bő ujjú vászoning, díszes gombokkal. Börmellény. Nadrág. Bőrből való lábbeli. Homlokán arany pánt. A kerevet előtt alacsony asztalka, mellette két ülőalkalmatosság. A szőnyeg jobb oldalán is néhány szék, vagy inkább zsámoly. Amikor a függöny fölmeleg, Gézáat látjuk az ágyon, ernyedten, fején borogatás. Szinte mozdulatlanul fekszik. Kevés ideig szerzetesek karéneke hallatszik, majd bejön Sarolt.)

SAROLT: *(Harminc körüli, vagy inkább negyven már, nagyon szép, vonzó asszony. Hosszú, díszes ruhában. Jobbról sietve jön be, Géza ágyához lép, aggódva följe hajol.)* Használt a kezelés?... Hogy van, uram?

GÉZA: *(Fáradt, tompa hangon.)* Majd a sárgaföld, Sarolt! *(Sóhajt, legyint.)*

SAROLT: *(Miközben megigazgatja a feje alját.)* Ugyan! Miket beszél! Meg fog gyógyulni.

GÉZA: Napok óta nem tudok aludni... csak forgolódom.

SAROLT: Nyugodjon meg. Egyelőre nincs nagyobb baj.

GÉZA: De, még lehet... Ezért is küldtem futárt a püspök elé...

SAROLT: Tegnap megérkezett, mindjárt itt lesz.

GÉZA: Üzenetem van a pápa számára... Sokat segíthet! *(Más hangon.)* Jött valami új hír?

SAROLT: Ne is mondja, felbosszantott!... Beke elzavarta a Marosnál a vámszedőinket,

és a saját embereit tette oda és megtartja magának a vámot, nem küldi be a kincstárnak.

GÉZA: *(Földindultan tápászkodik föl.)* A nyomorult! Sarolt! Hívd elém azonnal!

SAROLT: Erről most szó sem lehet. Majd én intézkedem.

GÉZA: *(Ernyedten visszadől.)* Más hír?

SAROLT: Csák kiüzte szálláskörzetéből a térítő papokat...

GÉZA: *(Földhöz vágja a borogató kendőt.)* Még élek!... Kala induljon azonnal, állítsa talpra fegyveres jobbágyaimat.

SAROLT: István már intézkedett. Futárokat küldött mindenüvé, hogy a hadsereg legyen készségszenben.

GÉZA: István merre van?

SAROLT: Kiment a páncélos csapatokhoz. Szemlét tart.

GÉZA: *(Elégedetten.)* Tudja, mennyire komoly a helyzet. Te is tudod, Sarolt, csak leplezed előttem. *(Keserű sóhaj után.)* Eh! Nyomorult állapot! Fekszem itt tehetetlenül, amikor...

SAROLT: *(Közben, nyugtatóan.)* Jó, jó, ne aggódjon... Mindjárt itt a püspök. Tudja fogadni? Van hozzá ereje?

GÉZA: Alig várom.

SAROLT: Ne fárassza ki magát a sok beszéddel.

(Kopogtatás kívülről.)

GÉZA: Alighanem ő lesz... Hagyjál magunkra... de ha valami új hír jön...

SAROLT: *(Sebésen, már kifejelt menet közben.)* ...azonnal jövök és elmondom... *(Jobbra kimegy.)*

(Ismét kopogtatás.)

GÉZA: Gyere be!

ETE: *(Jó negyvenes, kemény tartású, bajszos ajtónálló.)* Nagyuram! Adalbert püspök úr megérkezett.

GÉZA: *(Öszinte örömmel.)* Isten hozott, püspök uram.

ADALBERT: *(Gézánál jóval fiatalabb, de erősen középkori, őszes hajú pap, jól tartja magát. Püspöki ruhában. Melegen.)* Laudetur!

GÉZA: A Jézus Krisztus.

ADALBERT: Feküdj csak vissza.

GÉZA: *(Miközben visszaül az ágyára.)* Tudod, öregkori nyavalyák. Minden részem fáj, szédülök, a lábaim nem engedelmességeknek, köpölyöznek, piócát raknak rám, eret vágnak... képzeld, még kecskeganéval is borogattak kendőbe kötve, de olyan büdös volt, hogy hozzávágtam a kenőaszszonyhoz *(Összenevetnek.)* ...trágyaszaggal fogadni követeket, törzsfőmet...?! Kérlek, foglalj helyet.

ADALBERT: *(Meleg közvetlenséggel.)* Vágytam már, hogy újra lássalak.

GÉZA: Én még jobban vágytam rá. Futárom hol ért el?

ADALBERT: Nyitra alatt... Egyébként sem kerültem volna el Géza fejedelem udvarát... a barátai otthont...

GÉZA: Elláttak rendesen?

ADALBERT: Mintha a családba tartoznék. Asszonyod a gondoskodó jóság megtestülése. Istvánnal pedig sokáig imádkoztunk a kápolnában, vacsora után pedig hajnalig beszélgettünk...

GÉZA: Fiam nem említette a helyzetet...?

ADALBERT: Csupán annyit mondott, hogy katonai készségszenben vagytok... *(Kis szünet. Hangot vált.)* Mondhatom uram, el vagyok ragadtatva. Hat éve, amikor először jártam itt, még serdülő gyerek volt...

GÉZA: Tizennégy éves legényke.

ADALBERT: Most már kész, érett, erős férfi... A napokban elvégzem a bér-málását, ha már itt vagyok.

GÉZA: *(Bizonytalanul.)* Az ugye a... a...

ADALBERT: *(Eléri, magyarázva.)* A hitben való megerősítést jelenti. Időnként el kell végezni és csak püspök teheti... *(Ismét hangot vált.)* Ámuldoztam és gyönyörködtem a fiadban. Folyékonyan olvas latinul...

GEZA: Ebben a te leveleid is nagyon segítettek.

ADALBERT: Járatos a grammakában, a csillagaszatban, földrajzban, kereskedelemben, de még a jogban és a politikában is!

GEZA: A szabályokat meg a politikát én csepegtettem belé.

ADALBERT: Bölesen tetted, hiszen már törvényes utódod. Értesültem a pajzsra emeléséről még Prágában. Szívből örülök a döntésednek, méltó utódod lesz. Na, de nem fárasztalak sokáig... üzented, hogy fontos beszéded van velem.

GEZA: Kettős okom van rá, hogy szükségét érzem. Kell már valaki, akinek kiönthetem a gyötrelmemet, félelmemet. Sarolt nagyon jó feleség, intézi helyettem az ország ügyeit, okos, erélyes asszony, de vallási dolgokban nem járatos... nem igen értené meg.

ADALBERT: Megtisztelsz.

GEZA: *(Élénken.)* Gondolom, Rómába tartasz.

ADALBERT: Igen. A Szentatyához.

GEZA: És még mást is. *(Bizalmasan.)* Kérdd meg a nevében Őszentségét, hogy tartsa vissza a németeket és a bizanciakat, nehogy megtámadjanak éppen most!

ADALBERT: *(Dobbert hallgatás után.)* Nem értem... Miért tennék?

GEZA: Csábítást érezhetnek rá, éppen most!... Amikor kidülőfélben vagyok már... A bajorokkal most is hadakozom a nyugati gyepűnk miatt, a bizanciakkal meg régóta rossz a viszonyunk... Hadsergem erős, belső ellenfeleim is mozgolódnak kezdtek, mióta ágnak dőltem. Égyszerre két rontással nem bírnek el. Ezért kérem Őszentségét, harítsa el felőlünk a külső veszélyt legalább.

(Kis szünet)

(Mintegy lezárva.) Megérted uram, mennyire türelmetlenül várom Őszentsége válaszat... Mikor térsz vissza Prágába?

ADALBERT: *(Magá elé néz egy darabig, halkán.)* Nem térek vissza.

GEZA: Nem? ... Miért nem? ... Áthelyeztek máshová?

ADALBERT: Onként jöttem el... vagy inkább menekültem.

GEZA: *(Türelmetlen kíváncsisággal.)* Összekülönböztél Boleszláv herceggel?

ADALBERT: *(Komolyan, kissé nehezen.)* ...Egy asszonyt házasságtörésen kaptak. Hozzá tartozói vérbosszút akartak... Bemenekült a templomba. Üldözömnek megtiltottam, hogy betegyék a lábukat, de félrelöktek. Az oltár előtt szurtak le a szerencsétlen nőt. Lrte én kiátkoztam őket... De közöttük volt a herceg egyik főembere is, menekülnöm kellett.

GEZA: Azonnal levelet küldök Boleszlávnak!

ADALBERT: Kihívásnak venné, hogy pártomat fogod, ellened fordulna. Viszszamegyek Rómába...

GEZA: *(Hirtelen ötlettel, még meg is ragadja a püspök ruháját.)* Gyere vissza ide, legyél a megtérő magyarok püspöke! Már épül Pannonhalmán a bencések monostora... Na, mit szólsz hozzá?

ADALBERT: Nagylelkűséged meghat, de nem fogadhatom el.

GEZA: Boleszláv miatt?

ADALBERT: Nem hiányozna neked éppen most a németek és Bizánc mellé a csehok haragja is... Nem, nem. Fájt, ami velem történt, de azért a szívemben nincs harag, csak végtelen szomorúság... Imádkozni fogok a gyilkosok lelki udveire is.

GEZA: *(I ad indulattal.)* Mi? ... Kiátkozod őket, azután meg imadkozol értük? Kérdélre hányatnám valamennyit!

ADALBERT: *(Szégyellően.)* Pap létemre nem eshetem magam is a bosszúállás bűnébe... Vakok... esendők... tévelyegnek...

GEZA: Csudálom a lelki nagyságodat, püspök uram! Csudálom! *(Más hangon, zomandán.)* Hat, ha így áll a dolog, akkor

most elég neked a magad terhe, nem rakom rád még a magamét is.

ADALBERT: Ugyan! Türelemmel viselem terheimet, hiszen azok Isten akarata szerint valók... Mondd csak, amit akartál... Ki tudja, mikor találkozunk megint, ha téríteni megyek!? Ami Őszentsége válaszáat illeti, Radla szerzetes társam visszatér Prágába, véle küldöm majd a választ...

GÉZA: *(Maga elé.)* Nagyon köszönöm.

ADALBERT: *(Tűnődve.)* Nagyon reménykedem, hogy Őszentsége teljesíti a kérésedet, de... valamit azért el kell mondanom... a pápai udvart valami zavarja veled kapcsolatban.

GÉZA: Az, hogy én csak olyan „féloldalas” keresztyén vagyok, mondjuk úgy, megkeresztelt pogány... ezért is nem kérhetek királyi koronát a pápától... ráadásul Sarolt, meg a sógorom, Gyula bízánci keresztyének.

ADALBERT: *(Fejét ingatva.)* Másról van szó... *(Magyarázva.)* Kilencszázhetvenkettőben, nem közvetlenül a pápától kérted a térítő papokat, hanem Ottó német császártól...

GÉZA: *(Felhorkanva.)* És ez miért baj?

ADALBERT: A mainzi érsekség, amely a császár kérésére a térítő papokat küldte, nem Rómához tartozik, hanem a német császári kápolnához.

GÉZA: *(Rácsodálkozik.)* Hát... ezt nem tudtam!

ADALBERT: Ottó császár célja az volt, hogy a megtérő keleti fejedelmek – mint te is – tőle függjenek egyházilag, mert az egyben politikai függőséget is jelent.

GÉZA: Megdöbönt, hogy mennyire rossz a pápai hírszolgálat. *(Növekvő indulattal.)* Hát nem tudták, milyen súlyos helyzetben voltam akkor egész népemmel? Csakis a császártól kérhettem papokat. A létünk forgott veszélyben!

ADALBERT: Kérlek, ne izgasd fel magad... bánom is, hogy elmondtam.

GÉZA: *(Ugyanohyan belső izgalommal.)* Nagyon jól tetted! Legalább most elmondhatom neked, miért történt akkor úgy, és kérlek, add tovább a pápai udvarnak is, oszlasd el a tévhitüket, nehogy akadályba lehessen Őszentsége segítségnyújtásának...

ADALBERT: Pihenj most egy kicsit...

GÉZA: *(Meg sem hallja.)* ...Elfelejtették, hogy apám, Taksony, annak idején közvetlenül a pápától kért térítő papokat, de Ottó elfogatta a püspököt. Mit gondolsz, miért?

ADALBERT: Ezt meg én nem tudtam.

GÉZA: Láss teljesen tisztán... Vissza kell mennem huszonhárom évvel előbbre, kilencszázhetvenkettőre. Akkor már fejedelem voltam. És mindjárt élet-halál kérdése elé kerültem egész népemmel együtt.

(Balról megjelenik Kala.)

KALA: *(Fiatal katona. Fesziesen megáll, fejét bajt.)* Köszöntelek, nagyuram.

GÉZA: Honnan, fiam?

KALA: Perejaszlavecából, nyeregben, három nap óta.

GÉZA: Derék. Mí újság?

KALA: Hírt hoztam, nagyuram... Rossz hírt... De... kegyelmed bölcsessége jőra is fordíthatja.

GÉZA: Ne hízelegj! Ki vele.

KALA: A német császár fia húsvétkor Rómában feleségül vette... *(Botlik a nyelve.)* ...a görög hercegnőt.

GÉZA: *(Összehúzott szemmel mered rá.)* Micsoda?... Mit beszélsz? Honnan vetted?

KALA: Bolgár kereskedők hozták a hírt Rómából...

GÉZA: *(Felhördülve.)* A бүdös szentségit az anyjuknak! Tudod, mit jelent ez?

KALA: Nagyuram... ha az ember viszályban áll a két szomszédjával, és azt látja vagy hallja, hogy azok kezdenek egymással parolázni, ajánlatos, ha a kutyákat elengedi a láncról.

GÉZA: *(Odalép hozzá, bal vállára teszi a kezét.)* Köszönöm, fiam. Fáradozásod jutalma egy vég posztó.

(Kala meghajol, balra kimegy.)

GÉZA: *(Visszaül helyére, miközben bort tölt maguknak.)* Igazolva láttam püspök uram, amit a kémeim már korábban jelentettek: a német császár *titokban* szövetséget kötött a bizánci görög császárral. Mít gondolsz uram, mi volt ezzel a céljuk? *(Térképet terít ki.)* Nyugatra töltünk a német. Délkeletre a bizánci császárság. Mi kettejük között, a présben. Nyilvánvaló, össze akartak bennünket roppantani. Miért? Bosszúból. Mert kalandozásaink idején öltük, fosztogattuk, rettegésben tartottuk őket. Úgy gondolták, eljött az ideje, hogy kiséperjenek bennünket Európából. Kínban voltam, érezve a nagy veszélyt: mit tegyek?

(A színpad jobb oldalán megjelenik Sarolt, leül a székre, Gyula összefont karral áll mellette. Géza hozzájuk lép. Adalbert figyel a jelenetet.)

SAROLT: *(Kemény, határozott nő. Türelmetlenül.)* Mít tegyünk? Elő kell venni az oroszokkal azt a régi szövetséget, amit még bihari herceg korában kovácsolt össze Bizánc ellen.

GÉZA: *(Hátul összekulcsolt kézzel, gondterbelten járkal. Legyint.)* Az oroszok azóta fölverték a bizánci görög hitet. A bolgárokat meg éppen a múlt évben taposta le Bizánc. Ők sincsenek már. Ketten maradtunk a besenyőkkel...

GYULA: Csak egyedül! A besenyőket az oroszok szorongatják. Órájuk sem lehet számítani.

SAROLT: Nincs más, készenlétbe kell állítani a teljes fegyveres erőnket!

GYULA: Akkor bekövetkezne, amit Árpád óta sikerült elkerülnünk: temetővé válna az ország.

GÉZA: Ilyen túlerővel szemben semmi esélyünk.

GYULA: Gondold meg, Sarolt: páncélba öltözött németek! Mi meg könnyű szablyával, nyíllal ellenük?!... *(Gézához.)* Diplomáciai megoldás kell.

GÉZA: Mire gondolsz?

GYULA: Valahogy szót kellene értenünk.

SAROLT: Kivel?

GYULA: Akivel lehet. A fegyver nyelve helyett vegyük elő a hit nyelvét... sok görög hitű van már az országban. Itt vagyunk mi is, Sarolt, meg én... megpróbálhatnánk...

GÉZA: *(Maliciózusan.)* Ti ketten bizonyára több eséllyel, mint én, a pogány! Mondhatnám, próbáljátok meg. De mondhatom? A múlt évben Bizánc úgy szabadította fel Bulgáriát az oroszok alól, hogy egyúttal el is foglalta. Ez a sors várna reánk is.

GYULA: A németek pedig szóba sem jöhetnek!

SAROLT: Csak nem Ottóra gondolt?

GÉZA: *(Nyugodtan. Most mondja el a tervét.)* Induljunk ki abból, hogy a németek Augsburgnál ugyan tönkrevettek bennünket, de győzelmük után nem törték ránk, békén hagytak – tizenhét évig! Vajon, miért?

GYULA: Tudták, hogy hadseregünk nagyobbik fele érintetlenül megmaradt.

GÉZA: Tudták. De más ok lehetett. Szerintem Ottó császár – kivárt!

SAROLT: Persze! Amíg szövetséget köthet Bizánccal, ellenünk!

GÉZA: Ottó tudta, hogy én felismerem, milyen veszély ez reánk nézve s vár tőlem valamilyen lépést. Milyen lépést? Várja, hogy térítő papokat kérjek tőle.

GYULA: *(Főlháborodva.)* Bátyám!

GÉZA: *(Nyugalomra inti, fohytatja.)* Ottónak lett igaza. Kivárta, amíg az történik, amit ő akar. Gondoljátok meg: a szövetséget ellenünk *titokban* kötötték meg, de nyilván ki is adták kémeimnek... de mivel nem tettem semmit, most a római

házasságkötést *nyíltan* csinálták, hogy értsem végre: ez volt a pecsét a szövetségükön, *ellenünk*, s vagy lépek, vagy lerohannak kétfelől. Ezért kell Ottóhoz papokért küldeni.

GYULA: (*Háborogva.*) Azokhoz forduljunk, akik leölték katonáink ezreit? Augsburg még égő seb!

GÉZA: A múltat bontogassuk, amikor a jelen kötele a nyakunkon?!

(Kis nyomott szünet.)

SAROLT: (*Halkan.*) Nehezen mondom ki... Gézának igaza van!

GYULA: (*Nagyot fúj, öklével a levegőbe vág, mint amikor a tehetetlen ember kiadja mérget.*) És ha Ottó szóba sem áll veled? Nem papokat ad, hanem biztatásnak veszi a megalázkodásodat és ezért most tör reánk?

GÉZA: Gondolkozz! Miért nem engedte be apám idején a római püspököt? Mert ő akart nekünk térítő papokat adni. Erre várt! Kivárta, amíg őhöz fordulunk. És nagyon fog örülni a követeimnek, hogy mégis csak ő terelhet be a vad magyarokat a keresztyénség karámbába.

GYULA: Micsoda szégyen!

SAROLT: Az! De hasznos... (*Élénken.*) Géza, ha már így fordul, küldjön Ottónak ígéretet is, hogy kügazítjuk a nyugati határainkat az ő javára...

GÉZA: Benne lesz az üzenetben.

SAROLT: És mi lesz Bizánccal?

GÉZA: Ha a megtérés szándékával semlegesítem a németeket, ez szétszakítja a titkos szövetezésüket ellenünk. Nem támadhatnak meg egy olyan országot, amely éppen a római keresztyénséget akarja felvenni, ez már a pápa érdekeit is súlyosan sértené.

SAROLT: Nem vagyok benne biztos, hogy Bizánc tiszteletben tartja a pápa érzékenységet.

GÉZA: Aggodalmad jogos!... Éppen ezért küldök követet a besenyőkhöz. Ők

vérünkéből valók. Felkérem őket, hogy nyugtalanítsák határvillongással Bizáncot és fenyegezzék is meg, ha reánk mer támadni, azonnal lefogják a kereskedelmüket. A besenyők birodalma a Kárpátoktól a Donig terjed, rajtuk keresztül vezet a kereskedelmi főútvonal Kína felé, Bizáncnak pedig létfontosságú a kereskedelem! A bolgár tanácsadómat pedig elküldöm Macedóniába. Oda menekültek a bolgár vezetők Bizánc elöl és szervezkednek, hogy felszabadítsák hazájukat. Értésükre adom, hogy számíthatnak a segítségemre. Így nem mi, hanem Bizánc kerül kétfelől szorítóba. (*Nyomatékkal.*) Ottó sikerét Bizáncon torolom meg!

(Géza visszamegy Adalberthez, miközben Sarolt és Gyula eltávoznak.)

GÉZA: Ottó küldette is nyomban Brúnó püspököt és papjait. Jöttek zászlókkal, szentképekkel, zsoltárokkal énekelve. Bántódásuk nem lehetett, mert katonai kíséretet és tolmácsot adtam melléjük...

(Szerzetesek karéneke hangzik fel rövid ideig, majd kiúszik.)

ADALBERT: Ezért nem fordulhattál hát a pápához!

GÉZA: Összehívtam a fejedelmi tanácsot. Elmondtam: létérdekünk kívánja, hogy fölvegyük a keresztséget. Magam is megkeresztelkedem. És elvárom, hogy kövessenek. A térítő papok oltalmam alatt állanak. És ne tétessék különbség római vagy bizánci keresztyén között. A sámánokat, az igriceket el kell távolítani. A bálványokat és áldozóhelyeket le kell rombolni, épüljenek helyettük templomok. Aki ellenáll a megkeresztelésnek, megszegi parancsomat, halállal bünhődjék! (*Kis szünet után, emlékezve.*) Folyik a keresztelés...

ADALBERT: Sok vérrrel, halállal.

GÉZA: Püspök uram, ha betartom, hogy „Ne ölj!” – nem tudtam volna végrehajtani a tértítést. Rádásul sietnem is kellett!

ADALBERT: De hiszen sem a pápa Őszent-sége, sem a császár nem sürgetett.

GÉZA: A helyzet! Nézd: délen a görögök, bolgárok, itáliaiak, horvátok, szerbek; nyugaton a frankok, németek; északon a csehek, morvák, lengyelek; keleten az oroszok megelőztek bennünket a megtérésben, idegen testként élünk itt közöttük. Meddig?... Aztán bent, az országunkban az erdélyi, a déli, a dunántúli részekben a bizánci tértítés sokkal hamarabb megkezdődött, mint a római. Bizánci püspökségek, bizánci egyházak működtek, bizánci templomok épültek, bizánci szerzetesek járták az egész országot. De nekem a római keresztyén hitet kellett választanom, ezek száma sokkal kevesebb volt és ez politikai kockázattal járt... Félelem fogott el! Mi történik, ha még életemben nem sikerül az országot megtérítenem? Ezért nem ismertem kegyelmet az ellenállókkal szemben! ...Ekkortól kezdődtek el a gyötrelmeim: szembekerültem népemmel, amelynek ősi hitéhez magam sem lettem hűtlen, mint keresztyén sem... s így önmagammal is. Egyszóval, két malomkő örölt; kívül, belül. A sámannal is szembekerültem... Egyik nap még lovat áldoztam az ősök szellemének és Ukkonak, másnap megkeresztelkedtem...

(Aga, a sáman jelenik meg, cifra ruhában, dobbal. Mereven nézi egy darabig Gézát, odalép hozzá, meg is szaglássza, aztán megvetően kiköp.)

AGA: Még a szagod is más lett!

GÉZA: Ilyen jó a sámannak orra? Megérzed rajtam a külön keresztyén szagot?

AGA: Igenis, érzem!

GÉZA: Rosszul érzed. Mi sem változott.
(A mellére bökö: itt, belül.)

AGA: Megkeresztelkedtél! Lelocsoltak, nem?

GÉZA: *(Bosszúsan legyint.)* Beléptem a keresztelő kádba, mint pogány és kiléptem belőle, mint keresztyén. Így képzeled?

AGA: *(Szúrósan.)* De melyik Istent hiszed is most már?

GÉZA: Gondolod, hogy a keresztvíz kímosta belőlem az ősi hitemet?

AGA: Nem feleltél a kérdésre, Gyevicse! Hogy lesz ezután?

GÉZA: Ahogyan lennie kell, Aga. Keresztyénként viselkedem, de belém nem láthat senki.

AGA: Kivéve a mi Istenünket. Meg az ősoket!

GÉZA: Nekik ezután is áldozok. A te segítségével.

AGA: Mit gondolnának rólad az új papok?

GÉZA: *Az egyiket hiszem, a másikra meg szükségünk van!* ...Elég gazdag és hatalmas vagyok ahhoz, hogy egyszerre két Istent is szolgáljak.

AGA: *(Bizalmasan, szeretettel.)* Mondd, Gyevicse... *magaddal* hogyan számolsz majd el?

GÉZA: Kiegyeztem magammal.

AGA: Mi az, hogy kiegyeztél? *(Fojtottam, vádlón.)* Megalázkodsz? Te, a magyarok Istenének fia?... A kiválasztott törzs vezére?

GÉZA: *(Rámordul.)* Aga!

AGA: *(Most már kimeletlenül.)* ...Hajbókolsz majd a keresztre feszített előt? Szolgájává fokozod le magadat? Te, az isteni származék?

GÉZA: *(Fölfordít.)* Elég!

AGA: *(Nem ijed meg, renáületlenül folytatja.)* ...Térdepelsz majd előtte! Talán még kezdet is csókolsz neki?... Gyevicse, te nem megosztod, földadod önmagad!

GÉZA: *(Riváll.)* Nem ezért hivattalak ide! *(Csönd. Majd mélyről: nem is Agának, hanem inkább önmagának fogalmazza meg.)* Vedd tudomásul Aga, hogy most én is föláldozom magam... mint az a másik a keresztfán! Igenis, nekem most ez a

kereszttem. Ő a világot akarta megváltozni... én kevesebbet akarok, de magunknak a legfontosabbat: hogy megmaradjunk.

(Kis csönd. Lehiggadnak, kifújják magukat.)

AGA: *(Szomorúan.)* Űgy, hogy lerombolják ősi bálványainkat... felégetik áldozóhelyeinket... megöleled a sámánjainkat...?!

GÉZA: *(Most ő is, nem titkolt szomorúsággal.)* Így kell lennie, Aga!

AGA: *(Keserűen, kitör.)* Akkor tessék, itt vagyok magam is!

GÉZA: *(Odalép hozzá, vállára teszi a kezét.)* Kivétel vagy, mert engem szolgálsz.

AGA: *(Lehiggadva.)* Jól jegyezd meg Gyevics: lehet, hogy a rontással, amit tértítésnek nevezel elhárítod a vést nyugat felől. De kelet felől nem. Mert jönnek, jönni fognak mongolok, tatárok, törökök, oroszok...

GÉZA: A keresztényen Európa segít megvédeni magunkat.

AGA: Kívánom neked, hogy ne csalódj... és utódaid se átkozzanak meg.

GÉZA: *(Nem vádlón.)* Egyébként már más a nevem, Aga.

AGA: Nekem már csak Gyevics maradsz. *(Más hangon.)* Áldozni akarsz ezután is?

GÉZA: Megmondtam: a keresztiséggel nem hagytam el a régi Istenemet az újért!

AGA: Már megtetted. Ukko nem fogad el tőled többé áldozatot.

GÉZA: *(Hököltre.)* Mit beszélsz?

AGA: Eltaszít magától. Megparancsolta, hogy erre figyelmeztesselek... Ezért is jöttem hozzád. Elhagytad őt!... Őlöd saját népedet... Nem kell neki több áldozat!

GÉZA: *(Lobbanó haraggal.)* Hazudsz! Te találd ki!

AGA: *(Nagyon szomorú arccal, lehajítja a fejét.)* Bár így volna! Az életem sem volna érte drága. *(Főlemeli a fejét, nyugodtan néz Géza*

szemébe.) ...Teljesítettem, amit Istenünk reám bízott... A többi a te dolgod...

GÉZA: *(Iszonyú felindulással, már nem is Agának.)* Hát, jó! Akkor majd meghallgat a másik Isten! És folytatom, amit elkezdtem. Hát, jó! Nem kell többé áldozóhely sem... Te sem kellesz!... Eredj! *(Amint Aga lehajtott fejjel, búsan elkullog, Géza két öklét kilóki az ég felé.)* Nem... Nem en! Te hagytal el, Ukko!

(Arcát két tenyerébe temeti. Szerzetesek karéneke hullatszik. Kis idő múltán belép a hirmök.)

ETE: Nagyuram! Tonuzaba vezér fellármázta ellenünk a népét.

GÉZA: Azonnal hívjátok elém!

(Hirmök kimegy.)

GÉZA: *(A társalép Adalberthez megáll előtte, úgy magyarul.)* Tonuzaba ellenállt parancsomnak, bár nagybátyám volt anyám révén.

TONUZABA: *(Táskos, erős, csupa szőrök ember. Katonai – vezéri – öltözékben, amely bőrmellényből, bőruadrágból, csizmából áll, homlokán arany csat, oldalán szabha. A szinpad jobb oldalán lép be, s keményen megáll.)*

GÉZA: *(Odalép hozzá, szigorúan néz rá.)* Te gyűk most félre a rokon kapcsolatunkat Tonuzaba. Katonám nem sértették meg szálláshelyedet, noha ellenkeztl parancsom teljesítésében.

TONUZABA: Fenyegetnek! Mi ez, fiam?

GÉZA: *(Bizalmas megátszóséggel.)* Bátyám, te is jól tudod, mi folyik most országunkban... azt is, miért.

TONUZABA: Hallomásból. A fejedelmi tanács ülésére meg sem hívtál.

GÉZA: Azon csak a törzsszövetség tagjai vehetnek részt.

TONUZABA: De egy futár... legalább valami üzenet... Nem alattvalód vagyok, hanem szövetségese! Még nagybátyád is. Besenyő vér folyik benned is, fiam.

- GÉZA: Igazad van, bátyám... megkövetlek érte. De mit változtat ez a helyzeten?
- TONUZABA: Úgy látszik, anyád besenyő vére kevés ahhoz, hogy tudjad: a mi fajtánk soha nem hagyja el ősei hitét.
- GÉZA: Magam is ezt vallottam idáig. Nem én változtam meg. Megváltozott a helyzet. Két ellenség vasmarka szorít kétfelől!
- TONUZABA: Miért nem lehetett ezt megmondani? Ennyire becülöd a szövetségeseidet? Hull a vérünk a nyugati határainkért való harcban. Védjük országunkat, amely már a miénk is.
- GÉZA: Elismerem. Tisztelet a harcosoknak érte. De azt értsd meg bátyám, oda lenne a szavam hitele, ha alkudozni kezdenék a sorsunk felől... *(Baráti közvetlenséggel.)* ...próbáljunk egy nyelven beszélni. Szerinted mi lenne a megoldás?
- TONUZABA: *(Enyhültebben.)* Hagyd meg nekünk ősi Istenünket. Mi szeretni, védeni fogjuk az új hitre tért hazánkat is... Nekünk is egy Istenünk van, mint a keresztyéneknek, de az nem ellensége mások Istenének. Különben is, hogy van ez? Még ma is áldozol az ősöknek, miközben csókolgatsz a kereszttel?
- GÉZA: *(Visszafordulva az őszinte szót.)* Neked magyarázom? Kereszttelkedjétek meg ti is. Aztán imádjátok tovább azt az Istent, amelyiket akarjátok.
- TONUZABA: Ha elfogadnám az ajánlatodat a népemmel kerülnek szembe.
- GÉZA: *(Mély sóhaj után.)* Akkor nem marad más választásom...
- TONUZABA: Akkor elvonom katonáimat a nyugati határtól. Védjétek meg, ahogy tudjátok ezután.
- GÉZA: *(Megkegyelnyedve.)* Vigyázz, mit beszélsz. Árulás lenne!
- TONUZABA: Visszaviszem katonáimat Hevesbe. Megvédjük. Karddal védjük meg szálláskörzetünket!
- GÉZA: Magadra veszed a halálos ítéletet.
- TONUZABA: Jogod van terjeszteni az új hitet. A saját néped között. Nekünk meg jogunk van megvédeni az ősi hitünket.
- GÉZA: *(Elönti a düh, az ellenkezés láttán, amihez nincs hozzászokva.)* Azonnal lefogatlak!
- TONUZABA: *(Leoldja kardját és nagy csörmpöléssel Géza lába elé veti.)* Megteheted. De ha nem térek vissza, katonáim tudni fogják mi történt és megindulnak visszafelé a nyugati határtól. Kézben fegyverrel! Ezt akard?
- GÉZA: Lesz rájuk is gondunk. Őrség!
- TONUZABA: Nem rettent meg a halál, de magam választom meg a módját. *(Emelt hangon.)* Élve temesetek el asszonyommal együtt, de – Jézus neve nélkül!
- GÉZA: *(Intésére a katonák elkísérik Tonuzabát, jobbra kimennek. Visszamegy Adalberthez, szinte lerokkad az egyik székére, kezébe temeti az arcát, úgy mondja.)* ...Úgy történt, amint kívánta... Abád mellett temették el őket.
- ADALBERT: *(Elszörnyedve.)* Élve?... Teremtő Isten!
- GÉZA: De tiát nem érte bántódás, mert felvette a keresztséget és vele együtt a besenyők többsége is. Nem robbant ki testvérháború.
- ADALBERT: Nem csak erről van szó. Nem tudad, uram, hogy hitünk szerint főbenjáró bűn a kegyetlenség?
- GÉZA: *(Vállat vonva.)* Kegyetlenség! És a keresztyének? Cambránál Bulcsú öcsésének fejét dárdahegyre tűzve akasztották ki a vár fokára. A keresztyén Ottó meg karóba húzatta Bulcsút...
- ADALBERT: *(Sóhaj.)* A keresztség felvétele még senkit nem tett egyúttal szentté is. Megbűnhődnek majd ők is a kegyetlen tetteikért.
- GÉZA: Gyula, a saját sógorom, bár jól tudta mi forog kockán – csak nehezítette a dolgomat...

GYULA: *(Felzaklatva beront báról.)* Attila nem bánt úgy az ellenségeivel, mint te a saját véreddel... *(Közben Géza odamegy hozzá.)* Tudod, mi folyik térítés címén?

GÉZA: Csillapodj, Gyula! Csak azok hullanak, akik ellenállnak.

GYULA: *(Vádlna, keserűen.)* Katonáid rabolnak, fosztogatnak. Feldűlják még a régi sírokat is, kirabolják. Ledöntik a kopjafákat is. Kifosztják a bizánci templomokat, pedig azok is keresztyének. Lakomákat csapnak, lerészegednek és zaklatják a nőket...

GÉZA: Mondták, vagy láttad is?

GYULA: Láttam! Bogyoszlónál felforgatták a sírokat, Kükülönél megverték a papot. Ugyanígy Kisaknánál és Széknél.

GÉZA: *(Öklével a levegőbe vág.)* Fejükkel felelnek a tettesek.

GYULA: Meggyűlöli a nép az új hitet a papokkal, meg veled együtt.

GÉZA: Rendet tesztek!

GYULA: *(Indulattal fohytatja.)* ...Meghódolt szolganepeink között régtől sok a bizánci keresztyén és most azt hiszik, gyermekeiket a nyugati keresztyénség fogja megszabadítani a szolgaságból. Hordják is a porontyaikat tömegestől a nyugati papok kereszttive alá. Mi lesz ebből? Vallásháború lesz szolgák és uraik között?!

GÉZA: *(Közbevág, ironikusan.)* Jó, jó. Mintha apád nem számításból állt volna bele a keresztelő medencébe Konstantinápolyban! Azt hitte, arra vezet majd az út, Bizánc felé...

GYULA: Igen, de apám papokat is hozott magával onnan és azok valóban térítettek. Nem erőszakolták, mint te.

GÉZA: *(Ingerülten.)* Eh! Az idő parancsa: gyorsan megkeresztelni mindenkit, azután majd ráérünk elmélni a Krisztusi Ige térítő erejéről.

GYULA: Van ez még tovább is! Elvetted tőlünk a váموkat! Kimarkolod adóink nagy részét *magadnak!* Közénk telepítetted fegyveres jobbágyaidat, hogy

mindig kéznél legyenek, ha valaki csak moccanni is mer ellened! Így van?

GÉZA: Így!

GYULA: De miért van így?

GÉZA: *(Keményen.)* Mert így akarom! Akkor vagyok nyugodt, ha tudom, hogy a legnagyobb hatalom, a legerősebb fegyveres erő az én kezemben van, nem pedig szétszórva számos „kisfejedelem” kezében... Védtelen az ország, ha nincsen központi ereje. Nem csak térítésről van most szó, Gyula! Új rend, új hatalmi szervezet is kell ide, mint nyugaton.

GYULA: *(Élesen.)* Értem! A te hatalmadról van szó! Kincstár! Páncélos hadsereg! Fegyveres jobbágyok közöttük! Összetörni mindent, ami ősi! Családot, szokásokat, hitet, törzsfői, nemzetségi, vezéri hatalmat, csak azért, hogy a te erőd lehessen a legnagyobb!

GÉZA: Örülök, hogy ennyire tisztán látod.

GYULA: *(Fohytatva a vádjait.)* Nem látod, hová vezet? *Szétomlunk!*

GÉZA: *(Nagyon komolyan, megfélembeszethetetlenül.)* Amíg én élek, összetartom a nemzetet. Erővel, vérrel, vasmarokkal, fegyverrel, ahogy lehet, ahogy kell! *(Rárvall.)* Nem érted még mindig? Nincs más utunk, csak ez, vagy a sírgödör!

(Mély harangkondulások. Gyula kimegy.)

GÉZA: *(Visszalép Adalberthez. Elbeszélő, emlékező modorban, egy darabig állva, járka-lgatva, majd bort tölt beszéd közben kettejüknek s leül.)*

GÉZA: ...Fiatal voltam, tele elszántsággal, erővel. Ahogyan múltak az évek, akadózni kezdett a gépezet. Viszályba keveredtem a bajorokkal... szaporodtak a belső gondjaim... rá kellett döbbenem, hogy nem tudom befejezni a térítést. Ki folytatja? Mihály öcsém? Ő gyöngye ember volt erre. Rettenő gondban voltam... *(E pillanatban Sarolt viharzik be, jeldültan.)*

SAROLT: Bocsássanak meg...

ADALBERT: *(Fölállva köszönti.)* Laudetur!

SAROLT: *(Sebteben.)* Laudetur! Új hírt hoztam.

ADALBERT: Addig én kimegyek... *(Indulna is, de Géza szava visszatartja.)*

GÉZA: Maradj csak uram. *(Sarolthoz, nem tekintelt türelmetlenséggel.)* Mi a hír?

SAROLT: ...Az Isten verje meg őket!

GÉZA: Beszélj már!

SAROLT: Ajtony titokban felkereste Szalókot, aki Koppány híve... Fegyvereket is vitt magával... Sokat!

GÉZA: *(Megdöbbenve, csalódottan.)* Ajtony?!...

Hát már ő is? És meg meri tenni?!... Hivásd elém, Sarolt! Azonnal!

SAROLT: Hogy képzeli? Egy felindulás és – vége!

GÉZA: *(Fojtott dühvel.)* Csak a szeme közé akarok nézni, mielőtt ítélkeznek fölöttem.

SAROLT: Jól... Ha majd egy kicsit jobban lesz... *(Sietősen kimegy.)*

(Kis szünet. Géza megfeszített testtel ül, néz maga elé. Adalbert meghajítja a fejét s összekulcsolja imára a kezzeit.)

ADALBERT: *(Hallean.)* Bizzál az Isten segítségével...

GÉZA: Mi mást is tehetnék most?

ADALBERT: Majd folytatjuk... fázaszthat a beszéd...

GÉZA: Kisebb teher, mint a némaság...

Hadd mondjam most már végig. *(Méh sóhaj után.)* ...Ott hagytam abba, hogy ki lesz az utódom? Fiam még nem volt, csak három lány. Lementem a várkápolnába. Néztem a nagy keresztet. Arra gondoltam: ha az új Isten megáldana egy fiúgyermekkel, hálából kolostort építenék Esztergomban. Aztán... különös álmot láttam. Szép arcú fiú jelent meg előttem, virágos vesszővel a kezében, fején babérkoszorúval... Előkerestetem Agát. Fejtse meg az álmot.

ADALBERT: *(Elképedve.)* Még mindig hitted, hogy képes arra?

GÉZA: Attilának is a sámán jósolta meg, hogy Ernek fia követi majd a trónon. Árpádnek is megjósolta a sámán, hogy legkisebbik fia – Solt – lesz a trónutódja. Miert ne hittem volna, hogy Aga is képes rá? ...Jött, rázta a csengőt, verte a dobját, majd azt mondta: hamarosan fiam születik, akiben Álmos vezér éled újjá. *(Föl-emelkedik, megrendülten még most is.)* Uram, én mindig kőkemény voltam, de akkor széttárt karokkal leborultam a földre és sírtam örömömben... *(Elfordul, titkon kitöröl szeméből most is egy könnyecseptet, majd erőt véve magán fohytatja.)* ...Egy év múlva tényleg megszületett a fiam. Tartottam az ígéretemet, áll a kolostor... *(Méhről.)* ...azóta látogatom néha a kápolnát, imádkozom, forgatom olykor a Bibliát is... hálás vagyok az új Istennek... *(Közben szerzetesek karéneke.)* ...Olyan hatéves forma lehetett már a fiunk, amikor azt mondja egyszer Sarolt.

SAROLT: Szentet akarunk a fiunkból, amilyenek a kápolna falán sápadoznak? Nem tornázzik, nincs levegőn, sápadt, vézna, mi lesz így belőle?

GÉZA: Igazad van!

SAROLT: Viszem magammal lovagolni, vadászni, kopját dobni, jobbágy legényekkel birkózni, nyilazni... *(Kimegy.)*

GÉZA: Saroltnak teljesen igaza volt, István nevelését a tudós papokra bízta, azok meg szigorú szerzetesi életet éltek, vele együtt. Saroltot férfi módra nevelték, lovagol, vadászik, megissza a bort, megpofozza néha a szolgálát, neki ez a mércéje, és hát féltette a fiát. Ettől kezdve megváltozott István életrendje... megerősödött...

ADALBERT: Hat éve, amikor először találkoztam vele, már erős, daliás legény volt...

GÉZA: A te szellemi hatásod is a legjobbkor érte...

ADALBERT: Művelt, okos, fogékony volt... annyira megszerettem, hogy „lelkem

gyermekének” választottam őt... azóta levelezünk...

GÉZA: *(Hangot vált.)* ...Mihály öcsém váratlanul meghalt valamilyen betegségben. A trónutódnak járó hercegi birtok – a dukátus – gazdátlanul maradt... Döntenem kellett a trónutódlás felől... Tudod, nálunk ősi szabály volt, hogy a fejedelem holta után nem az elsőszülött fiú öröklí a trónt, hanem a család legidősebb férfitagja. Ha ezt a szokást követem, Koppány lett volna az utódom. De őt nem találtam alkalmasnak erre. Csakis fiamban láttam az utódomat... Egyébként apám sem tartotta be a régi szokást, amikor engem tett utódjával...

ISTVÁN: *(Szép, fiatal ember. Belép.)* Hivattál apám...

GÉZA: *(Leülleti, látható gyöngéd szeretettel.)* Eljött az idő, fiam, már húszéves vagy, hogy beavassalak a terveimbe. Mihály bátyád halálával megváltozott a helyzet...

ISTVÁN: *(Nyugodtan néz a szemébe, kellő tisztelettel.)* Nem értem, milyen helyzetről beszélsz, apám.

GÉZA: Mindjárt megérted. Mihály következett volna utánam a trónon, távoztával Koppány herceg lenne a soros. De én nem őt, hanem téged választalak.

ISTVÁN: *(Zavartan.)* Erre nem számítottam.

GÉZA: Már régen eldöntöttem magamban, hogy mellőzöm Mihály bátyádat. Most, hogy lehunyta a szemét, megnyílt a lehetőség arra, hogy téged jelöljelek ki utódomul.

ISTVÁN: Hogy tudsz ilyen hideg számításal beszélni erről, amikor éppen csak eltemettük...?

GÉZA: Az élők számára nem lehet ok tétlenségre a gyász... Hamarosan összehívom a fejedelmi tanácsot, bejelentem döntésemet, és pajzsra emeltetek. Megesketem főembereimet, hogy hűek lesznek majd hozzád is, utánam.

(Kis szünet.)

ISTVÁN: *(Nagyon őszintén.)* Tudom, apám... akarod számomra is parancs. De engedj meg, hogy elmondjam, amit gondolok...

GÉZA: Mondjad csak, fiam, azért vagyunk itt kettesben.

ISTVÁN: Látom, mit jelent a trónon lenni... Örök készenlét. Hadviselés. Csel-szövések. Viták a durva főurakkal. Nincsen egy nyugodt perced, még imádkozásra sem... *(Halkan hozzátesszi.)* Nem vágyom a trónra.

GÉZA: *(Kissé keserűen.)* Lám csak! A papok fölemelték lelkedet, de el is gyengítettek. Jól jegyezd meg: a mi sorsunk *küldetés!* Bennünket – Árpád véréből valókat – az Úristen jelöl ki népünk számára. Szent *kötelességünk* tehát a vezetés.

ISTVÁN: *(Meghajítja a fejét.)* Elfogadom. Ha vonakodtam előbb, azért volt, mert szorongás fogott el, hogyan lennék rá alkalmas...

GÉZA: *(Enyhülten.)* Olyan nevelést kaptál, amely alkalmassá tesz reá. Mert te igaz keresztyénné lettél. Éppen ezért nálam is magasabbra kell jutnod: a *királyi trónra!* Ha majd megkéred és megkapod a koronát a pápától, egyenrangúvá leszel az európai keresztyén uralkodókkal, és Magyarország is a többiekkel.

ISTVÁN: Megismédtém apám nyílt lélekkel előttem, nem érzek hozzá elég erőt, és nem is vagyok rá felkészülve lelkileg... tudással sem... tapasztalatom sincsen hozzá...

GÉZA: Kétségeidet megértem. Nem érzek hozzá elég erőt? Majd megjön, amikor a feladat terhe reád nehezedik. Nincs hozzá tapasztalatod? Majd megtanulod, amit kell. Ahogyan megtanultam én is, Taksony nagyapád is, meg a többiek. Megkapod a dukátust, mert arra való a hercegi birtok, hogy azon gyakoroljad az uralkodást. Ezentúl pedig mindig kérdezzél, és én minden kérdésedre válaszolok. Készülnök kell! Mától kezdve bevonlak a legfontosabb ügyekbe.

Kiviszlek a nyugati hadszíntérre is, megtanítalak a hadviselésre is. Megismertetem veled a szokásokat, a jogot, a diplomáciát. Meg kell tanulnod a parancsolást is. Le kell vetköznöd szelíd engedékenységedet. Fiam, a jóság, a szeretet, a megbocsátás – elismerem – nagyon szép keresztyén erények, de mit sem érnek keménység, sőt könyörtelenség nélkül, ha azzal magasabb célokat szolgálsz. Arra gondolj mindig ezután, mit érthetsz el majd, ha erős, tiszta hitedhez hatalom is párosul... Most elbocsátalak...

ISTVÁN: *(Meghajlja a fejét és kimegy.)*

GÉZA: *(Tízzsalépdal Adalberthez.)*

ADALBERT: Intelmeid, nagyuram, nem mindenben fedik ugyan hitünk tanításait, de megértetek, akkor így kellett érvélned. Mi volt a következménye?

GÉZA: *(Tölt a két kupába, miközben elmondja:)* Istvánt egyre jobban érdekelni kezdte minden. A sváb lovagoktól haditudományt, tőlem meg főként politikát tanult. Kereskedőket hívtam a palotámba, magyarázzák el neki miként megy az árucseré, a pénzzel való bánás. Istvánt érdekelni kezdte a múltunk: mi az a törzs, a nemzetség, a katonai kíséret, a fegyveres jobbgáyság, milyen volt a pogány hit. Mindent elmagyaráztam neki. *(Emlékezve, átszellemülten.)* Végre elkövetkezett életem legszebb napja. Pajzsra emelték a fiamat, megválasztották utódomul. A főurak esküt tettek neki, hogy életem fogytával fejedelemmé választják és felövezik a fővezérnek járó karddal, hűségesek lesznek hozzá.

ADALBERT: Istenünk áldása legyen döntéseden és fiad további életútján... Koppány is letette a hűségesküt?

GÉZA: A fejedelem akarata – szent! Az ellenvetés lázadásnak számít és halál jár érte... De még a pajzsra emelés előtt, korábban, amikor kiadtam fiamnak a dukátust, találkozót kért tőlem.

KOPPÁNY: *(Belép. Fiatalt, jó kötésű, Istvánnál mintegy 10–15 évvel idősebb, tehát már érett férfi. Ujjait – régi, pogány szokás szerint – homlokához érintve meghajol Géza, majd István előtt.)* Légy üdvözölve, Nagyuram!... Te is, István öcsém!

GÉZA: Isten hozott!

ISTVÁN: *(Örömmel.)* Rég láttalak, Ojbarsz, bátyám!

KOPPÁNY: *(Elcsudálkozva.)* Tudod a régi nevemet?

ISTVÁN: Az unokaöcséd?! *(Összemosolyognak.)*

KOPPÁNY: *(Emlékezve.)* Szegény anyám szólított így. Apám meg hol Kupponnak, hol meg Koppánynak szólított, attól függően, hogy mennyi bort ivott...

GÉZA: Apád derék ember volt. Becsületes. Vitéz. Jó vezér.

KOPPÁNY: Megölték... tudod?

GÉZA: Hallottam róla.

KOPPÁNY: Akkor, amikor téged köszöntöttünk, mint új fejedelmünket... Jötték az ország minden részéből zászlós kopjakkal, lovas csapatokkal... A felkelő nap megvilágított téged, ott, a pilisi sziklahegy ormán, megcsillant rajtad az aranyos vértet, ezer torokból zúgott örömmel: „Gyevicse! Gyevicse!” Apámat akkor szúrta le egy haragosa. Rávetettem magam, én meg őt szúrtam le, de apám már haldoklott... Tartottam a karjaimban, hogy haldokolva is lásson, és közben folyt a könnyem...

GÉZA: Kár volt apáért!... Igazi magyar volt. De elkövetett egy nagy hibát! Rábízta nevelésedet a vén táltosra, Besére! Pedig lettek volna ott tudós bizánci papok is.

KOPPÁNY: Volt! Például Leontesz, aki megkeresztelt...

ISTVÁN: *(Érdeklődve.)* Leontesz?...

KOPPÁNY: Bizánci szerzetes, tudós pap... olykor meglátogatott, hetekig maradt, tanított írni, olvasni, meg Jézus úr ígéire, tetteire...

GÉZA: Úgy látszik, ő sem volt elég ahhoz, hogy végrehajtsad a parancsomat!

(Komolyan.) Miért nem halad Somogyban a térítés? Bese beléd nevelte a pogány szellemet! Ezért vagy elnéző pogány baráttaiddal, népségeddel szemben... Így van?

KOPPÁNY: *(Nem így képzelte el a kiballgatást, ő akart előhozakodni kérdéseivel, de most Géza – ravaszul – lerohanta, alig tud magához térni.)* Hallgass meg, kérlek...

GÉZA: Milyen fejedelmi utód lehetne abból, aki a fejedelem parancsát nem teljesíti?... Tudom, azért jöttél, hogy megkérdezzed, mért nem téged jelöltek utódomnak...

KOPPÁNY: Te is tudod, Nagyuram, Somogyországban különösen nehéz a térítés.

GÉZA: Nehéz, vagy nem – parancs! Ott voltál, amikor kiadtam, hogy nagyon gyorsan meg kell keresztelni mindekit.

KOPPÁNY: *(Erőre kap.)* Fel kellene koncolnom népemet, mert halálosan gyűlöli a teuton papokat?... Ottó Bulcsút karóba húzatta. Lehelt elevenen megnyúzta, Surt lófarokhoz köttette... tucatnyi katonánkat levágott füllel, orral, kiszúrt szemekkel küldte haza „gyászmagyaroknak”, hogy beletaposson népünkbe, hogy milyen megalázzon bennünket... Nem lehet ezt megérteni? Somogyban Augsburg óta nem felejtik el és nem bocsátják meg Ottónak ezt!...

GÉZA: Megértem. De *ellenem* is miért volt lázadás?

KOPPÁNY: Te *ugyanabhoz* az Ottóhoz küldtél békeköveteket és kértél tőle térítő papokat... Népünk ezt úgy fogta fel, hogy eladtad magad a németeknek...

GÉZA: És te?

KOPPÁNY: Ha nyomban lenyakaztatsz is érte, kimondom: eleinte én is melléjük álltam... megértettem haragjukat...

GÉZA: Beismered tehát, hogy lázítottál?

KOPPÁNY: Ha megértettem népemet, az – bűn? Lázítás?

GÉZA: *(Néhány lépést sétál elgondolkozva, majd más hangon.)* Nézd, öcsém! Ottónak én sem bocsátok meg soha! De itt élünk Európa közepén... Kétfelől is fenyegettek... Bizánc már hanyatló birodalom... Nem maradt más választásom, csak Ottó, aki viszont – szeretjük, vagy gyűlöljük – létrehozta az egységes keresztvényt Európát... Zsebre tette a papát. Ő dönt! Ő a nagyobb erő! Békét kellett kötnöm vele. Ennek ára: *római* keresztvényt térítő papok kérése.

ISTVÁN: *(Közbe.)* Apám... szólhatok? *(Géza bólint.)* Bátyám! A keresztvényt hit számunkra nem csak vallás, hanem mentőkötél.

KOPPÁNY: Csak nehogy a nyakunkra tekeredjen! *(Közlebb lépve.)* Gondolod, István, Európa önzetlen? Jók leszünk nekik védőpajzsak, hogy felfogjuk a keletről jövő nomád lovas népeket... A keresztvényesség nekik – eszköz!

ISTVÁN: Hogy mondhatsz ilyet?!... Nem hiszel a keresztvényesség erejében, amely összefogja a népeket?

KOPPÁNY: Hiszek! De nem vagyok – vak!

ISTVÁN: Profanizárod.

KOPPÁNY: Te ne tudnád, a fejedelmi utód, hogy a vallás mindig is eszköz volt a politika kezében, és az is lesz mindig?

ISTVÁN: Honnan veszed azt, amit mondasz?

KOPPÁNY: *(Meggőzősen.)* Ahová eddig a német hittérítő papok betették a lábukat – csehknél, lengyeleknél, dánoknál – ott megszűnt a nemzet függetlensége... vazallusokká lettek és kezét csókolnak a császárnak... nem, nem a pápának! A pápa csak díszmadár a császár kalitkájában!

ISTVÁN: Gyalázod Őszentségét?

KOPPÁNY: Dehogya! Csak azt mondom, amit látok. Azért helyesletem és mondom most is mély tisztelettel: amikor Bátyámat – megkeresztelkedése után – Ottó császár meghívta magához a többi

(Kis, feszült szünet.)

népek megkeresztelkedett fejedelmével együtt Quedlinburgba, hogy hűségesküt tegyenek neki, Apád nem ment el, hanem főembereit küldte maga helyett... Ezzel azt fejezte ki, hogy vállalja a békekötést, a térítést is, de a függetlenségét nem adja fel! És ezért én most, itt újra hódolattal meghajtom a fejemet Bátyám előtt! (*Meghajol Géza előtt.*)

GÉZA: (*Legyint.*) Hagyd ezt!... De örülök, hogy tisztán látsz. Mért szítod mégis az elégedetlenséget otthonodban ellenem?

KOPPÁNY: Ki állítja ezt? Jöjjön ide, mondja a szemembe!

GÉZA: Kémeim jelentették!

KOPPÁNY: A kéme!... Annyit ér a jelentésük, mint amit a lovam potyogat... Már megbocsáss! A kéme az jelentik, amit a megbízó hallani akar...

GÉZA: Megesküszöl rá, hogy semmi közöd az ottani népharaghoz, ami ellenem kitört?

KOPPÁNY: Igen! Sőt: kétszer is lovas futárt küldtem volna hozzád, hogy értesítselek a helyzetről, tanácsoldat kérjem, mit tegyek, de katonáid, akik őriznek, mindannyiszor elfogták futáromat és visszafordították.

GÉZA: Ostobák!

KOPPÁNY: Ezt mondtam én is, csak sokkal cifrábban. Mert tartottam attól, ami be is következett, hogy *engem* mondanak felelősnek. Holott én csillapítottam őket. Én a vezéred vagyok, katonád! Becstelenséget sem apám, sem én soha nem követtünk el ellened...

GÉZA: Az sem igaz, hogy nyilvánosan bíráltál?

KOPPÁNY: Káromkodtam! De más miatt... Mondd bátyám, miért telepítetted mellénk a besenyőket? Ők őrizzenek bennünket? Mért kellett somogyi szálláshelyemet körülvenned földvárakkal, katonasággal? Rabokká tettél bennünket. Nekem szegezik a kérdést földjéim: milyen vezér vagy te, akit csak úgy karámba lehet zárni? Mért nem rendel-

tél előbb magadhoz, mielőtt bekerítesz? Mért nem vizsgáltattad ki, ha kifogás támadt ellenem? Ha pedig főbenjáró bűnt követtem volna el, mért nem vágattál négyfelé?... Lázonganak a zalaiai is. Nem én bősztettem fel őket. Elvetted tőlük székhelyüket, Zalavárt. Miért? Nem tudom... Ismét futárt küldtem volna hozzád... Ugyanaz történt. Visszatoloncolták!

GÉZA: (*Haraggal.*) Megbotoztatom őket! Marhák!

KOPPÁNY: (*Más hangon.*) ...Nem tagadom... Az is hozott, hogy megtudjam... Szóval, fáj a mellőzésem az utódlásnál... (*Istvánhoz.*) A régi szokásról beszélek, nem ellened.

GÉZA: (*Nagy nyugalommal, határozottan, nem bántón, kicsit kioktatva.*) Sem engem, sem téged, a nyugati keresztény országok nem fogadnak el egyenrangúaknak! Mert nem vagyunk a szemükben *igazi* keresztények, csak amolyan „féloldalások”... sem kellően műveltek. Ezért neveltettem úgy István fiamat, hogy olyan utódom lehessen, akit elfogadnak *egyenranginak!* Aki jártas a politikában és művelt, *igazi* keresztény, és megkérheti majdan a pápától a királyi koronát! Bizánc koronát sem adhatott volna neki, csak vazallus lehetett volna! Egyszóval: te nem vagy alkalmas a trónra!

KOPPÁNY: Mert bizánci hitre kereszteltek?

GÉZA: Hogyan tudtad volna folytatni a római hitre való térítést mint *bizánci* hitű? Átkeresztelkedsz? Bizánci híveid köptek volna rád. A római hitűek előtt pedig koponyeforgató lettél volna. Nem beszélve a pápáról és a császárrol!

KOPPÁNY: Ezt elismerem.

GÉZA: Te csak a hatalomra gondolsz! És tovább? Mire mentél volna olyan felfogással, hogy nem kell ide senki idegen?

KOPPÁNY: Kell! De ez már sok! Özönlenek a svábok, bajorok, németek, csehek, lengyelek, bolgárok, törökök,

izmaeliták, zsidók... Minden főhelyen magyar álljon! Mert az idegen úgy bánik velünk: „Nem borja, nem nyalja!”

ISTVÁN: Apám... szólhatok? *(Géza bólint.)* Kereskednek velünk. Ipart hoznak. Tanítanak építkezni, földet művelni... gondold meg, hányféle néppel keveredtünk az őshazánkban, mégis megvagyunk... sőt: erősödünk.

KOPPÁNY: Nem bízom meg bennük!...

Gyula meg Ajtony seregében is rengeteg az idegen zsoldos... Hová vezet ez?

GÉZA: Itt már nem az idegekről van szó! Hogyan érvényesítheti a fejedelem az akaratát, ha az ütközik a főemberek érdekeivel? Csak ha nincs kiszolgáltatott helyzetben katonailag! Sváb lovagok szervezték át a testőrséget páncélosokká, kétélű karddal, új hadrenddel, ez az ötszáz főnyi kis csapat képes ma már egész csatákat eldönteni! Bizánci mesterek építik templomainkat, a pannonhalmi apátságot... aranyművesek jönnek keletről és nyugatról...

KOPPÁNY: *(Mélyen elgondolkodva.)* Milyen nagy kár, hogy nem tudtunk hamarabb és többször elbeszélgetni... Másképpen látom a helyzetet. És nagyon remélem, ti is!... Éppen ezért kész vagyok hadseregemmel és egész népemmel a te és fiad szolgálatába állani teljes erőnkkel. *(Kimondja.)* István, végy magad mellé vezérnek! *(Istvánhoz.)* Mért kell melléd sváb, vagy bajor vezér, amikor itt van kéznél az Árpád véréből való rokonod?

GÉZA: Koppány, öcsém! Tapasztalt, vitéz vezér vagy... de nem ismered az új harci módot, például a páncélosokat...

KOPPÁNY: *(Kíváncsi szemekkel, reménykedve.)* Mindent meg lehet tanulni.

GÉZA: Magyarul beszélek: ajánlatod meglep, de... nem látok beléd!

KOPPÁNY: Úgy értsem, Nagyuram... nem bízol meg bennem?

GÉZA: Nézd, fiam... ha úgy alakulna... kezdedben lenne a legnagyobb katonai erőnk... a páncélosokkal együtt... akkor

azzal akár... *(Elharapja, nem mondja ki a gondolatát.)*

KOPPÁNY: *(Elérti.)* ...Akar áruló is lehet belőlem a hatalom birtokában.

GÉZA: Nem látok benned biztosítékot!

KOPPÁNY: Hogyan bizonyítsak?

GÉZA: Hajtsd végre gyorsan és keményen a ténitést – római irányba! Ha azt látom, hogy megtetted, elbontatom körülötted a sáncokat, a földvárakat, elvonom onnan katonáimat, szabaddá teszem a szálláshelyedet... ez a legtöbb, amit ígérhetek... ennél többet nem!... Most pedig elbocsátalak.

KOPPÁNY: *(Tétován, lesújtva áll egy darabig, majd fakó hangon, reájuk emelve a tekintetét.)* Ellököd a felétek nyújtott kezét?

(Ezután nincsen válasz; István ugyan tesz egy tétova mozdulatot még, de Géza intése megállítja. Homlokához érinti ismét ujjait és kimegy. Kis, nyomott csend.)

ISTVÁN: Apám! Alighanem most tetted ellenségünkké Koppányt.

GÉZA: Okos vagy fiam, de még nem eléggé emberismerő.

ISTVÁN: Az volt az érzésem, őszintén beszélt... Ha magam mellé vehetném, próbára is tehetném, hogy kiismerjem... gondold meg, Bulcsú és Lehel vezérek utódja... Magyar! És már kereszttyén is!... Ráadásul közeli rokon!...

GÉZA: *(Keményen rámondul.)* Elég!... Megparancsolom neked, hogy a Koppány-nyal való foglalkozást még a gondolatból is kivessed! Katonai hatalommal érné el azt, amit másként nem érhetne el... De, úgy látszik, most jött el az ideje, hogy felvilágosítsalak. Kérdezd csak meg anyádat, mi a véleménye Koppányról.

ISTVÁN: Gyűlöli!... Tudom.

GÉZA: Azt is, hogy miért?

ISTVÁN: Szerelmes anyámba...

GÉZA: Ezen nem csodálkozom, mert anyád világszép asszony még most is,

élete virágjában... De, ha Koppány lenne az utódom a régi szokás, a *levirátus* alapján, örökölné holtom után anyádat is... mint egy ruhát... vagy bútort!... Közönséges ágyasává tehetné. Őt!? Aki helyettem a fejedelmi hatalmat gyakorolja évek óta. Tisztelik bent is, külföldön is! Add össze a kettőt és megérted anyád izzó gyűlöletét... És mi lenne akkor veled? Mellé állnál Koppánynak anyád gyűlölete ellenére is? Vagy ellene támadsz, amikor már az ő kezében van a katonai hatalom? Megöletne. Vagy száműzne... Mert útban vagy!... De ennél is többről lenne szó: ki fejezné be, amit elkezdtem? Koppányt nem fogadná el a Nyugat. És minden szétomlana... a németek pedig reánk borítanák a szemfedőt. Érted már, miért nem kell Koppány, sem utódnak, se melléd?

ISTVÁN: (*Némán bólint és megbajtja a fejét.*)
Legyen a te akaratod szerint apám!
(*Lassan kimegy.*)

GÉZA: (*Visszamegy Adalberthez.*) Természetesen ott hagytam Koppány körül a sáncokat is, katonáimat is. (*Mély sóhaj.*) Nagyon-nagyon aggódom. Nem annyira Koppány miatt. Féltem Istvánt. Itt van ugyan mellette erős anyja, ha én meghalok, de Gyula nagybátyja is gond az én igazi betegségem, uram, nem a testi nyavalya...

(*Szerzetesek karéneke, mély harangkondulásokkal.*)

ISTVÁN: (*Batról bejön.*) Hivattál... Orvosod mit mond?

GÉZA: (*Magához inti.*) Megöregedtem... elkoptam... de nem is ez gyötör, hanem... (*Megtörtén, vallomászerűen.*) Leromboltam a sok bálványt, de nem építettem annyi templomot... Megtörttem ősi hitünket, szervezeti rendünket, de... mit adtam helyébe?... Olyan most népünk, mintha elvették volna tőle a

lelkét... megtanulja az imát, a zsolnárokat, de nem a sajátja... nem megtartó ereje, mint a régi volt... (*Mély szomorúsággal.*) *Kereszteltem, de nem térítettem.* Fél munka... hibáztam...

ISTVÁN: Hibának gondolod a bűneidet is?

GÉZA: (*Fájdalmasan.*) Bűnök!... Miféle bűnök?

ISTVÁN: Kegyetlen voltál. Ez főbenjáró bűn hitünk szerint.

GÉZA: Az élet volt kegyetlen, s az kényszerített.

ISTVÁN: Tonuzaba élve eltemetésre is?

GÉZA: Arra is!... Majd megbűnhődöm érte.

ISTVÁN: Azt mondod, kereszteltél. De azt is vérről, erőszakkal.

GÉZA: Ne bánts, fiam! Éppen te!

ISTVÁN: (*Szeretettel, bizalmas közvetlenséggel.*)

Nem lehet vakká az atyai tisztelet. Elismerem szándékaidat és céljaidat, de az eszközeidet nem. Te is tudod, vérről nem lehet Isten országát fölépíteni a földön. Erőszak még nem teremt békességet. A kegyetlenséggel teremtett rendnek nincs erkölcsi támasza, mert ellentétes Krisztus tanításával és be is teljesül a sorsa.

GÉZA: (*Méhről.*) Isten óvjon attól fiam, hogy te is rákényszerülj valaha is a vérontásra... legalább a hitet ne vedd el tőlem, hogy jó ügyet szolgáltam.

ISTVÁN: (*Melegen.*) Sajnálak, apám.

GÉZA: Lám csak, tanítványomból bírám lettél! (*Mély sóhaj után.*) De így van jól. Még örülök is neki, habár fájnak vádjaid, de megnyugtat, hogy képes vagy már a magad útját járni... Meghaladtad apádat. Magam is így akartam. Isten kísérjen utadon, drága fiam!

(*Kis szünet.*)

ISTVÁN: (*Emberi meleggel.*) Ezért hívtál, hogy bíraskodjak feletted? Hálátlan feladatra kárhoztatsz.

GÉZA: (*Közél lép fiához, megfogja két vállát s így mondja.*) Ha lehunyom a szemem, ami

bármikor eljöhethet már, azonnal hívd össze a fejedelmi nagytanácsot, válaszd meg magad fejedelemmé és övezzenek fel a fejedelmi karddal, mint fővezért... Kopányra ügyelj, ne bízzál meg benne, ne vedd magad mellé... A lázongó főurakat tartsd szemmel, fegyveres jobbágyainkat szólítsd készültségbe.

ISTVÁN: Úgy lesz. Akaratod szerint.

GÉZA: Mielőbb házasságot kell kötnöd olyan nővel, aki szövetséget, katonai erőt is hoz magával! Mielőbb meg kell kérned a pápától a királyi koronát! Csak így tarthatod meg magyar népünket új hazájában... *(Magához öleli fiát.)* Most elbocsátalak. *(István kimegy.)*

(Szerzetesek rövid karéneke.)

GÉZA: *(Visszamegy Adalberthez, lassan, beszél közben leveti fejedelmi, díszes köntösét, majd fáradtan leül ágya szélére.)*

ADALBERT: Pihenj, uram... látom, fáradt vagy... *(Föláll, menni készül.)*

GÉZA: Nem tudom, mit kellett volna másként tennem, hogy ne fröccsenjen vér reám... s még talán az István köpenyére is... A régi Istenem megtagadott, az újnak ugyan nyomába szegődtem, de... Itt állok életem végén, tőlem elfordult két Isten között.

ADALBERT: A teremtő Isten nem fordult el tőled. Megbocsáthat és kimutathatja a kegyét irántad.

GÉZA: *(Folytatja előbbi gondolatait.)* Eszembe jut az egyik pap mondása: „A bűnök a trónon nem viselhetik a király nevét”... Istenem, ha ez csak reám vonatkozna, de nem vetnek árnyékot a fiamra is? Hát bűn az, hogy nekem jutott, hogy más égtáj felé forduljak? A létünk volt a tétje. Emiatt is nekem kell vezetelnem? *(Más hangon.)* Ezeket akartam elmondani neked... megtorlódtak bennem... Köszönöm, hogy meghallgattál.

ADALBERT: *(Meleg közvetlenséggel.)* Árpád fejedelmetek új hazát adott népednek, te

pedig új hitet. Jövőt! Monostorokat, templomokat építettél. Leraktad a keresztény állam alapköveit. Virágzik a kereskedelmed. Erős a hadsereged. Ragyogó diplomáciád kivédte a súlyos veszélyeket. És ami a legfontosabb: István fiad már éretten, képességeinek teljes birtokában befejezi majd, amit elkezdte!...

GÉZA: *(Gyötörödvé.)* Igen... igen... de addig? Én már nem, István még nem. Csak Sarolt szilárd... de meddig bírja? Örületbe kerget a félelem, nem hullunk-e széjjel most, mielőtt, új egységre jutnánk az új hit által?... Csupa összevisszaság, kavargás, befejezetlenség... belső ellenségeim már nyíltan mozgolódnak... most minden elveszhet... Ezt hagyni lehet-e? Iszonyú teher. Képes lesz-e elbírnivaló vajúdni?

ADALBERT: Az Úristen felvértezi majd kellő eréllyel és ad hozzá neki elegendő erőt is, hogy elbírija.

GÉZA: És éppen most, ebben a helyzetben, egyes-egyedül vagyunk...

ADALBERT: *(Tűnődve.)* Kétségkívül más lenne a helyzet, ha fiad oldalán is egy olyan erős asszony állna, mint Sarolt a te oldaladon, s főként nemcsak keresztény hitében volna erős, hanem valamilyen külső erőt, szövetséget is hozna a frigy.

GÉZA: *(Lemondón legint.)* Három lányom házasságával már kísérleteztem, lengyel, bolgár, kabar szövetséget reméltem tőle, nem sikerült...

ADALBERT: A fiad jó házasságával még elérhetnéd a célt.

GÉZA: Egyelőre semmi kilátás reá.

ADALBERT: Nagyon jó a kapcsolatod Wolfgang püspökkel, aki a bajor hercegi család udvari papja...

GÉZA: *(Főlkapja a fejét, a tiltakozás szándékával.)* Csak nem a Civakodó Henrik lányára gondolsz?

ADALBERT: *(Bölcs nyugalommal.)* Henrik meghalt. A viszály, ami köztetek volt, lezárult. Fia a császári trón várományosa.

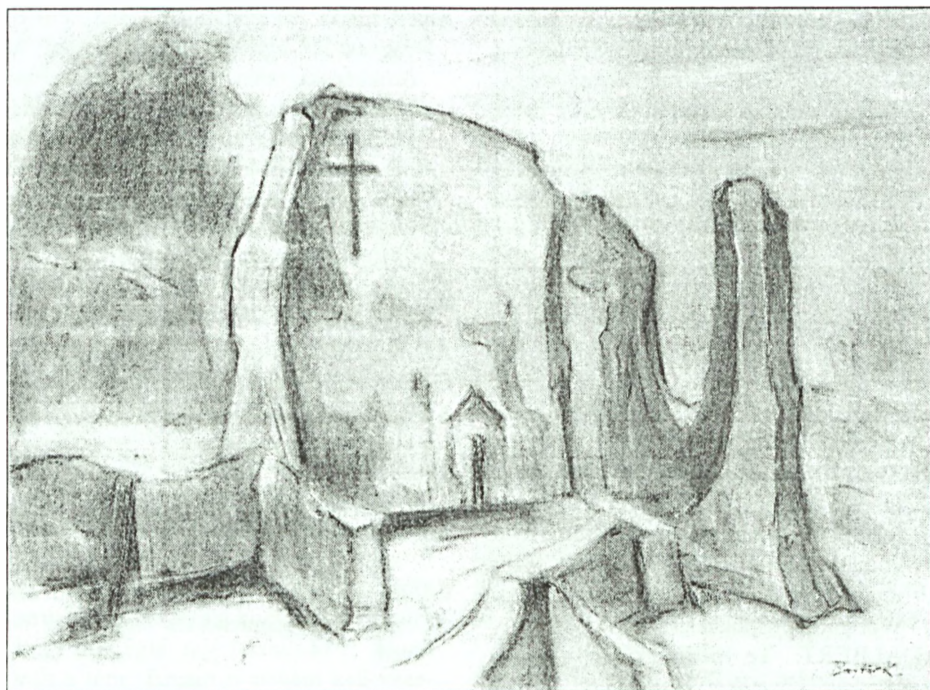
- Két leánya másod-unokatestvéreim. A közismerten magyarbarát Judit anyakirálynő unokái. Így jobban hangzik? Például – Gizella.
- GÉZA: *(Elgondolkozva.)* Gizella... Gizella...
- ADALBERT: *(Meggyőződően.)* Emelkedett jellemű, erős lelkű, művelt. Apácának készül, de sokkal szebb hivatása lehetne itt, a megtérítendő magyarok körében, fiad oldalán. *(Hangsúlygal.)* Nem is beszélve a dolog politikai vonatkozásáról!
- GÉZA: *(Növekvő érdeklődéssel.)* ...Igen... Igen... folytatd csak!
- ADALBERT: Gondold meg, a cseh és a lengyel fejedelmek előtted járnak a térítésben, mégsem tudtak elérni egy nyugati házasságot, ha sikerülne ezt elérned István házassága révén, elismerését, egyenrangúságát is jelentené országodnak a nyugati keresztyén uralkodók körében... Gizella pedig hozna magával egy minden tekintetben erős bajor szövetséget is!
- GÉZA: *(A váratlan fölismerés izgalmával.)* Únisten! Hiszen ez... *(Kitérő örömmel megragadja a püspök kezét.)* Püspök uram, téged az Isten küldött!... Ezt!... Ezt vártam még az élettől!... Valamilyen reménysugarat... isteni üzenet, segítséget, ami új reményt ad. Hogyan köszönjem meg?
- ADALBERT: A mindenható Istennek köszönd. Ő akarta így.
- GÉZA: *(Teljesen átszellemülve, emelt lélekkel.)* Legyen áldott a szent neve. *(Förlélenkülve.)* Ha ezt a házasságot megérem, nyugodtan halok meg... Kérlek, segíts uram! Nyomban vedd fel a kapcsolatot Wolfgang püspökkel.
- ADALBERT: Te pedig küldj mielőbb lánykérő követeket Regensburgba.
- GÉZA: Istenem! Add, hogy még ezt megérhessem!... Ete! *(Kiáltva.)* Ete! *(Ete belép.)* Asszonyom és fiam, jöjjenek hozzám, hamar. Eredj, siess! *(Ete kimegy.)*
- ADALBERT: Szívből örülök, hogy látom, megkönnyebbült a lelked.
- SAROLT: Mi történt? *(Besiet Istvánnal.)*
- ADALBERT: Elfáradt.
- GÉZA: Az öröm... Sarolt... az öröm!
- SAROLT: *(Zavartan.)* Mit beszél...!
- GÉZA: Püspök uram majd elmondja... *(Mély sóhaj, teljes elernyedés. Nagyon halkán hangzik a karének, mint háttér.)* Új hír jött valami?
- SAROLT: Nem... De Urkund és Bojt sürgősen szeretnének beszélni urammal...
- GÉZA: Hallgasd meg őket, te István!
- SAROLT: *(Felmarkolja Géza kevetett fejedelmi köntösét és határozott mozdulattal István vállára teríti.)* Most már rajtad a sor, fiam!
- GÉZA: Püspök uram, meg tudod érteni? Van mibe kapaszkodnom megint... hogy nem vész el talán semmi...
- ADALBERT: Tetteid felett pedig nem én vagyok a legfőbb bírád, hanem az örökkévaló Isten... Imádkozom érted is, hogy szabadítson meg kínzó terheidtől, bocsássa meg bűneidet, hiszen megbántad azokat... Én pedig úgy veszem ezt a mostani beszélgetésünket, mintha meggyóntál volna nekem... *Feloldozlak! (Keresztet vet Gézára.)*
- GÉZA: Köszönöm, uram... Mit kell tennem érte?
- ADALBERT: Mondd el a Miatyánkat!
- GÉZA: *(Szégyenkezve.)* Nem tudom kívülről.
- ADALBERT: Mondjuk együtt! „Miatyánk, ki vagy a mennyekben...”
- (Halkan a szöveg alatt megszólal a barátok karéneke. Sarolt és István letérdelnek.)*
- GÉZA: Miatyánk, ki vagy a mennyekben...
- ADALBERT: Szenteltessék meg a te neved...
- (Erősödik a karének.)*
- GÉZA: Szenteltessék meg a te neved...
- ADALBERT: Jöjjön el a te országod...
- GÉZA: Jöjjön el a te országod...

ISTVÁN: *(Miközben újra fölhangzik a szerzetesek erős karéneke, odalép apja ágya mellé, féltérdre ereszkedik és fölemelve Géza lecsüngő kezét, meghajtott homlokához emeli. Adalbert*

keresztet vet rájuk, majd áldón följük tartja két kiterjesztett karját.)

(Karének. Állókép. Lassú függöny.)

VÉGE

Bojtor Károly: Margit-rom